

'Āpo'ora'a Fa'aterehau Parau fa'ata'ara'a

Mahana toru 8 no fepuare 2023

'Ua putuputu te 'Āpo'ora'a Fa'aterehau i teie mahana toru. Teie te mau pu'e parau tā na i ha'amana :

- MEF -	2
• Te faatupuraa 'i te toro'a faaturehia 'o ia te haaputu 'o te tapihoora 'e te mau taiete 'e te faatureraa taiete tapihoo fare	2
• Faati'araa 'i te 'ohiparaa nâ roto 'i te rorouira « Je Déclare »	2
• Faito tarifa 'e te pae 'o te paturaa	3
- MAF -	4
• Tapuraraa ISO 9001 'o te taiete Vanira 'o Tahiti	4
• 'E ô te Piha Rautea 'i roto 'i te faafaa'iteraa 'e tupu 'i Pari.....	4
• Arairaa 'i te CTV 'o Rurutu	5
- MTS -	6
• Haamahutaraa 'i te tahua nô te mau <i>matahiapo</i> « Atamai »	6
- MJP -	6
• Faatupuraa 'i te 'âmaa parau nei « subaquatique » nô te parau tû'ite toro'a 'orometua rauti tu'aro Porinetia.....	6

- MEF -

Te faatupuraa 'i te toro'a faaturehia 'o ia te haaputu 'o te tapihoora 'e te mau taiete 'e te faatureraa taiete tapihoo fare

Nô te rahi 'o te fifi farereihia nei 'e te mau taiete 'i Porinetia nô te fatu 'i te mau parau mana 'o te tapihoora «'e te mau taiete (RCS), 'e te mana'ora 'e tau'i 'i te faanahora 'a Porinetia, 'ua haamana te 'Apooraahau 'i te 'ôpuaraa ture Fenua 'o te papature 'o te hô'ê pû haaputu 'i te mau tapura tapihoora 'e te mau taiete 'e te faatureraa 'i te taiete tapihoo fare/fenua.

'I farani, nâ te mau terefie 'e hâpa'o nei 'i teie tuhaa 'ohipa tapihoo 'i piha'ihô 'i te tiripuna tapihoo, 'e mau 'ofitie faaterehau ti'amâ. Tâ râtou 'ohipa : te parau 'o te ture, hâpa'ohia 'e te tiripuna 'âmui 'o te tapihoo 'e te mau tiripuna, 'e hô'ê 'api tapurahia 'i roto 'i te mau puta mana 'o tâ na iho 'e tî'âau. Mai te peu e nâ te mana Hau nui 'e tî'âau nei 'i teie 'ohipa 'i farani, 'i Porinetia nei 'e piti mana 'e hapa'o 'i teie 'ohipa te Hau nui 'e te Fenua.

Nô te faaho'i mai 'i tauâ mana tâato'a nei 'i roto 'ia Porinetia, 'e ani te Faatereraa 'i te 'Apoora rahi 'ia faatupu 'i te toro'a faaturehia te « pû tî'âau 'i te mau parau mana 'o te tapihoora 'e te mau taiete 'e te mau tapihoora fenua e fare ». nâ teie rave'a 'âpî 'e tî'a mai ai te hô'ê pû hâpa'ohia 'e te hô'ê terefie 'itehia 'e te tiripuna 'o te tapihoora.

'Inaha, nâ te 'ite haapiiraa 'ihi 'e te haapiiraa tano 'o te mau terefie tiripuna tapihoo 'e horo'a mai 'i te ti'araa mau 'o te 'ohipa 'e ô mai.

Te tahi, te 'Apoora Hau nui 'a te mau terefie, 'o tei haapâpû 'e na mai 'i tô râtou vairaa 'i ni'a 'i te 'ohipa rorouira, 'o tei 'itehia 'te aravihi 'i ni'a 'i te arata'iraa 'ohia 'i farani 'e 'i roto 'i te mau fenua farani nâ te ara moana.

Faati'araa 'i te 'ohiparaa nâ roto 'i te rorouira « Je Déclare »

Nâ roto 'i te aniraa 'a te faaterehau 'o te 'imiraa 'e te tereraa faufaa, 'ua fârii te 'Apooraahau 'i te faaotiraa mana nô te faati'a 'i te 'ohiparaa natirara pihia « Je Déclare », rave'a 'âpî nô te faa'ohipa 'i te numeri nô te taato'araa.

'Ia tapae mai 'i te tahua manureva 'i Faa, te mau tauihaa, e'ere nô te tapihoo, 'i roto 'i te mau pûtê 'a te horopâtete 'e te mau 'ihi reva 'e 'aore 'i hau atu 'i te tai'o 'e te faufaa faa'uhia nô te mau tauihaa, 'e ô 'i roto 'i te faatuteraa ti'a 'i tae 'i mua 'i te mau tuânie.

Nô te pâhono rû 'i teie mau fâ faufaa rahi 'e te tano nô te 'ohiaraa 'a te Hau, 'ua 'itehia te faufaaraa 'ia târorouirahia te pâpûraa 'o teie tute ti'a nâ te mau horopâtete, 'i teie taime nei 'i mea pâpa'i rima noa, te mau faaueraa 'a te mau tuânie 'e mauruuru 'ore nei te feiâ rave 'ohipa.

'Ua faatupuhia te hô'ê 'aitauraa mana'o, faitohia te moni tute 'aufau ti'a nâ reira te paraua faa'ite 'e te 'aufaura nâ roto 'i te natirara mai te fenua tei reira 'o ia 48 hora hou te taeraa mai 'i Porinetia 'e 'i te tahua manureva 'e 'i mua roa 'i te mau tuânie.

'Ia rave noahia atu te mau hi'opo'araa 'e te tu'anie 'e te 'ite ra 'o ia e 'e 'ua 'aufauhia te tute nâ roto 'i te natirara (téléservice Je Déclare », 'a faa'ite atu 'i te tauihaa 'o tei 'aufauhia nâ reira te parau peeraa 'o tei tuuhia 'i roto 'i te niuniu 'afa'ifa'i 'aore râ te parau peraa papie. 'Ia 'ore noa atu te teie rave'a 'e 'i te vâhi tei reira 'o ia, 'e raveia te mau tu'anie 'i te faaotiraa 'aufau ti'a noa 'i te tute tauihaa.

'E rave'a pâpû a'e teie nô te târorouiraraa nô te faati'a 'i te hô'ê faatereraa numeri 'i Porinetia 'e 'ohie ato'a ai te 'ohipa nô te huiraatira 'aufau tute.

Faito tarifa 'e te pae 'o te paturaa

'I tenuare 2023, 'e 0,3% te faito 'o te hoo 'e 'ua vai 'i te tai'o 109,48 te tumu nô te maraa ia te tarifa 'o te mâa 'e te înu 'ava 'ore (+2,7%).

Mai tenuare 2022 'e tenuare 2023, te faito 'âmui 'o te mau tarifa hoo 'ua maraa 'i te 6,8%. Te faito au noa 'i ni'a 'i te 12 'ava'e, te tauraa 'e 6,7%. Te pae 'o te rima 'ohipa tei maraa ato'a 0,3% 'i ni'a 'i te 'ava'e 'ua nuu 'i te tai'o 7,7% 'i te matahiti. Te tai'o 'âmui, taa'ê atu te pae 'o te utaraa nâ te reva 'ua maraa 'i tenuare 2023 0,6% 'e 'ua nuu 'e 6,8% 'i ni'a 'i te 12 'ava'e.

'Te tu'ati ra te maraaraa 'i Porinetia 'i te maraaraa 'e 'itehia 'i farani.

Te tâtararaa 'o te nuuraa 'o te IPC 'i tei 'ava'e nô te maraa ia te tarifa 'o te mau mâa '+2,7%) nâ roto 'i te maraaraa te hotu moana (+21,6%), te farao 'e te faraoa ota (+1,1%), te û, te û taviri 'e te huero moa (+0,6%) te mâa hotu (+2,4%) 'e te mmaraa te mau tarifa inu 'ava 'ore (+2,6%) nâ roto te maraa 'o te pape inu, te mau inu tuhituhi, te vaiharo 'e te mâa tupu (3,2%).

Te tahi atu mau tao'a 'e toro'a tei nuu ato'a : te uaina 'e te mau inu hopue (+0,2%) 'e te pia (+2,3%), te 'ahu 'oomo (+1,4%), te tauihaa fare (+0,4%), te moni tarahu fare (+0,1%), te tao'a tâmâ fare 'e tâtâ'i fare (+1,2%), te râau ma'i (+1,5%), te 'ohipa fare ma'i (+0,6%), te tauihaa niuniu parauparau 'e haru hoho'a (+1,9%), te faaanaanataeraa (+0,2%) 'e te 'ohipa fare tâmâaraa (+0,4%).

Tei mau maraaraa, 'ua faatueahia 'e te ti=oparaa tarifa ' te mau utaraa (-2,6%) 'e nâ roto 'i te utaraa na te rave (-16,3%) te parau pâruru (-2,3%).

'I tenuare te tai'o 'i te pae 'o te paturaa fare 'e te mau 'ohipa rarahi tei maraa 'i te 2,9% 'e 'ua vai noa 'i te tai'o 135,56. Teie maraaraa nô te maraa ia te moni 'ava'e 'a te feipa rave 'ohipa (+8,2%), nâ reira te 'ohipa tarahuraa fare (+1,5%). 14,3% te maraaraa 'o te tai'o 'i te pae 'o te paturaa fare 'e te mau patraa rarahi.

'I te pae 'o te paturaa fare, numerahia te tai'o 2,7% nô te haamataraa 'ohipa 'e te faaneheneheraa 'ohipa 3,9%. 'i ni'a 'i te 12 'ava'e, te maraaraa 'i te pae 'o te paturaa fare 13,7%.

Nô te mau 'ohipa rarahi 'a te Hau, 2,5% te maraaraa 'e te mau 'ohipa rii taa'ê 3,5%. 'I ni'a 'i te 12 'ava'e, 14,9% te maraaraa 'o te tai'o nô te mau 'ohipa 'a te Hau.

- MAF -

Tapuraraa ISO 9001 'o te taiete Vanira 'o Tahiti

'E aniraa na te faaterehau 'o te faaapu 'e te 'ohipa fenua, 'ua fârii te 'Apooraahau 'ia faataahia te taiete Vanira 'o Tahiti (EVT) 'i roto 'i te tapuraraa ISO 9001 nô te mau arata'iraa « tî'âauraa hotu tumu : te haaputuraa, te titi'araa 'e te 'opereraa vanira Tahiti ».

Tapuraraa ISO 9001 'e nehenehe ai 'i te EVT 'e haapâpû 'i tâ na tutavaraa nô te haamaita'i noa 'i te mai arata'iraa 'ohipa, tô na hinaaro 'e tau faa'âpî noa 'e te haafaufaa noa.

'E arata'iraa teie 'e nehenehe ato'a ai ' haamaita'i 'i te faito pâpû 'a te te pû 'a te EVT, arai 'i te mau fifi hou, tî'âau 'i te mau taereraa 'ohipa, nô te haamaita'i noa 'i tâ na 'imiraa 'e nô te tpa'e'a teitei noa 'i te ti'atiriraa 'o te feiâ toro'a vanira.

'Ohipahia mai 'a 7 atahiti 'e 'ua faarava'ihia, 'o ia nei 'e arata'iraa faito teitei 'o tei haamatahia nâ roto 'i te 'ôpuaraa 'e faatâipe IBISA 'e te tahi mau pû mâ'imiraa nâ te ara mau fenua.

'E pû 'otahi roa te tapura ISO 9001 hia 'i roto 'ia Patitifa, 'e te piti 'o te pû mâ'imiraa 'e IFREMER 'o tei 'ite-au-hia mai.

Te pû hotu vanira natura Mâ'ohi 'o te 'ohipa nô te haaputupu, te haafaufaa 'e te 'opereraa 'e te rauraa 'o tâ na vanira. 111 faaapu vanira 'i raro 'i te tâmaru 'e te faaapu natura nei 'i Raiatea ; mâ'itihia tâ râtou vanira maiata'i roa a'e nô te haaparare 'i roto 'i te mau taiete haapataraa 'a EVT.

'E ô te Piha Rautea 'i roto 'i te faafaa'iteraa 'e tupu 'i Pari

'E airaa nâ te faaterehau 'o te faaapu 'e te 'ohipa fenua, 'ua haamana te 'Apooraahau 'i te tere 'o te Piha Tapihoo 'e Tapihaa 'e te Tautai roto (CAPL) 'i roto 'i te faafaa'iteraa 'e tupu 'i Pari. 'E 'oro'a 'e tupu 'i te 25 'o fepuare tae atu 'i te 5 'o mâti 2023 'i Versailles.

Te SIA 'o te hô'ê fârereiraa rahi 'e tupu 'i farani 'e 'o te fârii mai 'e 500 000 taataa 'i te mau matahiti ato'a, 1 000 pa'epa'e faafaa'iteraa. 'I teie matahiti, 'o te 59raa 'o te matahiti, te tumu parau « Te Ora 'i te mau mahana ato'a ».

'E ti'a atu te CAPL nô « Tahiti et ses richesse ». 16 taiete faafaa'ite te tere atu, 'e feiâmâtau 'i Pari. 'E tere nô te faateniteni 'i te mau hotu taa'ê roa, nô roto mai 'i te mau 'âmaa rau mai te vanira, te 'ava tô,, te mau mono'i.

Te 'ohipa 'âpî 'i teie matahiti 'o te 'afata hi'o faataahia nô te 'ava tô mâ'ohi. 'Ia au 'i te hinaaro 'o te Aupupu pâruru 'i te piiraa 'ava tô nô Tahiti 'e te reira ato'a te hinaaro 'o te Fenua, nâ roto 'i teie tere, 'e haafaufaa 'i te maita'i 'o te 'ite 'ohipa 'a to tâtou feiâ hamani 'ava tô 'e nehenehe 'e tata'u 'e te rûmu 'o Matinita mâ.

'I reira ato'a, 'e tupu ai te 131raa 'o te tata'uraa 'ohia faaapu. 'Ua faaô tô tâtou feiâ 'i roto 'e piti tuhaa tata'u :

- 7 te tata'u nô te faano'ano'a mâa « épices », vanira 'e 7 hotu 'ê atu ;

- 'E 4 taiete 'ava tō « Rhums et PUNCHS », 'e 14 hotu 'ê atu. 'E vâhi fâreireira matahiti faufaa rahi teie, 'aitauraa parau 'i ni'a 'i te mau 'ôpuaraa 'e te mau 'avei'a nô te ananahi 'o te 'ohia faaapu. 'E tere ato'a atu te piha faaapu nô te rururaa 'a to te aramoana mau piha faaapu.

'E tupu te faaâuraa parau 'e te piha faaapu 'a tō Reunion 'o te tuurimahia 'i roto 'i teie faafaa'iteraa. 'E 'ohipa 'âmuiraa teie nô te tura'i 'i te mau 'aitauraa mana'o nô te 'itehia mai te tahi atu mau rave'a 'e ti'a 'ia haamauhia.

'I roto 'i teie tere, 'e faanaho te CAPL, hô'ê 'âmuiraa 'ohipa tauturu, hô'ê tâmaaraa 'autahi 'i te fare toro'a 'a Porinetia nô te gfeiâ 'i roto 'i te tere ma'i. titauhia manihinihia te mau taatiraa 'e te mau fêtii 'o te feiâ ma'i 'ia nehenehe a'e 'ia râtou 'e fâreirei 'i te mau tonohaa 'e 'ite ato'a mai 'i te faufaa 'o te mâa farani.

Arairaa 'i te CTV 'o Rurutu

'I roto 'i te araraa êa 'o te mau motu, 'ua rave te Faatereraa 'o te 'ohipa faaapu 'i te hi'opo'araa ma'i 'itehia 'i ni'a 'i te râau tupu 'e te animara.

'I muri a'e 'i te tere hi'opo'a 'i Rurutu, 'ua 'ohihia mai te tahi mau râau faaapu nô te hi'o aita anei 'e ma'i Tristeza.

'Ua haapâpû mai te mau hi'opo'araa 'e te vai nei ihoâ te ma'i 'i ni'a 'i te râau 'i Rurutu. 'Au a'e râ aita te rahi tumu 'i ma'ihia 'e 'ua haamauhia te tarena 'aro 'i teie tirotiro 'i Rurutu.

Te tirotiro Tristeza 'o te tumu tâporo 'e te anani, 'e 'utahia nei 'e te popoti 'e te mau ohi râau, 'e faatupu nei 'i te ma'i 'i ni'a 'i te râau fetii 'o te Rutaceae, mai te taporo 'e te anani. 'E 'itehia tee ma'i 'i Tahiti, Moorea, te mau motu Raromata'i 'e nô teie iho nei 'i Nuku Hiva 'e Ua Huka.

'Ua 'ite-au iho nei te 'Apoora 'i teie vairaa 'e 'ua faataa 'ia Rurutu 'ei fenua viivii 'i te CTV 'e 'ua faaineine 'i te tarena 'aro. 'E faaotiraa teie 'o te aratô 'i te faaueraa mana nô te mau rave'a pâruru :

- Te utaraa 'i te ohi taporo 'e anani mai Rurutu tae atu 'i roto 'i te tahi atu mau motu 'e 'aore 'i ma'ihia ;
- Te utaraa ohi taporo 'e anani mai te motu viiviihia tae 'i Rurutu 'ôpanihia ;
- 'ôpanihia 'ôpere 'i te ohi taporo 'e anani nâ roto 'i te motu 'o tei viivii.

'O tei te rave'a pâpû nô te pâruru 'i te purara 'o teie tirotiro 'i ni'a 'i te motu 'e 'i roto 'i te tahi atu mau motu.

Te mau hi'opo'araa 'i roto 'i te mau faaapu, haamauhia te tarena arai 'e te mau turamaraa 'i te huiraatira 'e ravehia e 'e tâmau noa te 'ohipa 'âmuiraa 'e te mau 'oire 'o tei viiviihia 'i teie tirotiro.

- MTS -

Haamahutaraa 'i te tahua nô te mau *matahiapo* « Atamai »

'I Porinetia nei, te rahi roa mai te tai'o ruhiruhiâ ni'a atu 'i te 60 matahiti. 'I 2017, 12% 'o te huiraatira 9% 'i 2007, 'e 34 000 taata 'i 2017 'e 22 700 'i 2007. 'I 2007 ra, ttohuhia 'e nao'ahia te tai'o 17% 'o te huiraatira.

Tei matau noahia na, 'e ora na te mau ru'au 'i roto 'i te fêtii iho 'e mau 'utuâfare taata ia. Te mau numera hope'a 'e parau mai nei, 'ua na'ina'i roa te fêtii taata 'i teie nei, 'E 'ua maraa te ruhiruhiâ 'e ora 'otahi noa nei 60% nô te 10 matahiti, te auraa 'e 9 ru'au 'i ni'a 'i te 10 'e ora 'otahi nei.

'Ua tupu te mâna'ona'o 'i roto 'i te faatereraahau 'o te 'ohipa, 'o te autahô'ê 'e te haapiipiiraa, hâpa'o nei 'i te oraraa 'o te vahine, te 'utuâfare 'e te feiâ huma ô te faati'a 'i te hô'ê tahua, pîhia « Atamai ».

'Ohie nô te faa'ohipa, « Atamai » faataahia nô te nati 'i te mau matahiapo. 'E nehenehe 'ia râtou e tuu 'i te tahi mau 'opuaraa 'ohipa, mai te ha'uti taora poro, te oriori haere 'e te 'arearearaa anei. 'E nehenehe 'ia râtou 'e mâ'iti 'i te ha'uti tâ râtou 'e hinaaro 'e te feiâ 'i tapurahia 'i ni'a 'i teie tahua 'itenati.

« Atamai » hinaarohia 'ei vâhi fârereiraa, nô te autahi nô te hô'êraa totiare, faataa ato'ahia nô te pa'epa'e 'i te tâura taamu 'e te tahi atu mau matahiapo, 'e te tahi atu u'i matahiti.

'I te pu'etau nei te hotu noa nei te mau rave'a 'ihianohaa 'âpî, 'ua tae ato'a 'i te taima 'e faatupu 'i te 'ohipa totiare nô te mau ruhiruhiâ 'e hinaaro ato'a 'e fâna'o 'i teie mau rave'a 'âpî.

- MJP -

Faatupuraa 'i te 'âmaa parau nei « subaquatique » nô te parau tû'ite toro'a 'orometua rauti tu'aro Porinetia

'E 'ôpuaraa nâ te faaterehau 'o te U'i 'âpî 'e te Mitoraa 'ohipa taivaiva, h[^]=apa'o 'i te tu'aro, 'ua fârii te 'apoorahau 'i te faotiraa mana 'o te faatupu 'i te ti'araa parau tû'ite « subaquatique » 'orometua tu'aro Porinetia.

Nô roto mai teie aniraa 'i te 'Âmuiraa tahiti 'o te haatu'aro tata'uraa tu'aro miti 'e tâ na fâ 'o te faaineine 'e te pâruru 'i te haatu'aro nei, 'inaha 'e haa âtaâta, 'ia au 'i te mau ati tautai hopu raro, 'e te faufaa 'ia faaineine maita'ihia te feiâ 'âpee. 'E tai'o Raa 'o te PPPES faatupuhia mai.

Nau 'âmaa tu'aro mâtâmua : te taora pôpô 'i roto 'i te 'été, te vaa, te karaté, 'e tei au mai, te tapûtî tâpônê-jiujisu, te tâ'iri pôpô, pâ'i pôpô 'e te pâ'i pôpô 'i ni'a 'i te one, te huipôpô, te taputo 'e tei au mai, te haatâ'ie 'e fano 'i te atearaa 'e maire, te vaa hoe roto, 'e te jiujiitsu peretiria.

GOUVERNEMENT
DE LA POLYNÉSIE FRANÇAISE

Nô râtou nei 'ua ineine ia, 'tei faaotiraa mana, nô te mau faaheporaa hou nâ reira nô te titau 'i te haapiiraa 'e te tata'uraa, ia au 'i te faaueraa mana 'e vai nei 'i roto 'i te ture 'ohipa.

Service de la communication
